

MUHAFAZAKÂR DEĞERLER VE KADIN SORUNSALI: YENİ ŞAFAK GAZETESİ'NDE KÖŞE YAZARLARI ÖRNEĞİ

Şebnem CANSUN*

Özet

Bu çalışma 15 Eylül 2006 – 15 Eylül 2007 tarihleri arasında *Yeni Şafak Gazetesi*'ndeki köşe yazarlarının kadın konusunu ele alış tarzı ve biçimi üzerine hazırlanmıştır.¹ Ele alınan süreçte yazarlar, yaklaşık 100 yazıda kadınlar, kadınlara ilişkin konulardan bahsetmiştir. Araştırma sırasında, kadın sorunsalının yalnızca kadın yazarların değil erkeklerin de ilgi alanında olduğu, üzerinde sıklıkla düşünülen bir konu olduğu dikkat çekmiştir. Gazetenin köşe yazılarında en çok tekrarlanan konu, ülkemizdeki kadınların Müslüman kimliğiyle yaşama hakkı, bu hakkın yaşanmıyor olması iddiası, bu hakkın verilmeyişi nedeniyle yaşanan sorunlar ve yaşanabilmesi için verilen fikişel mücadeledir.

Çalışma, araştırma notları niteliğinde olup, rastlantısal olarak sıralanmış yazar isimlerine göre alt başlıklardan ve sonuç bölümünden oluşmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kadın çalışmaları, kadın sorunları, kadın siyasetçiler, muhafazakârlık, başörtüsü, türban, tesettür

FEHMİ KORU/TAHA KIVANÇ

Ele alınan dönemde Fehmi Kuru'nun, kendi adı ya da takma ismi Taha Kıvanç imzasıyla kadınlardan bahseden toplamda 4 yazısına rastlanmıştır. Bunlardan 3'ü siyasetçi kadınlar üzerine olup, siyasi çizgide yazarın AKP'ye desteği gözlemlenmektedir.

İlk yazı *Bakmasını bilmek*'te (27 Şubat 2007) yazar başbakan ve diğer siyasetçilerle beraber katıldığı Cidde Ekonomik Formu'nda AKP'li kadın siyasetçilerin duruşundan bahsetmiştir. Kuru "[İki kadın siyasetçi] Suudi Arabistan'da âdet olduğu üzere 'abaya' giydiler, ama heyetin diğer üyelerinden ayrı oturmadılar" demiş, bu davranışın Türk medyasında yer bulmamasına rağmen Türk heyetinin,

* Fransa/Grenoble Politik Bilimler Enstitüsü Siyaset bilimi doktora öğrencisi. e-mail: sebnem_cansun@yahoo.com

¹ Ka-Der, Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği, kadınların politikadaki eksik temsilini giderme amacıyla, 1997 yılında kurulmuştur. Günümüzde 12 şubesi ve 2500 üyesi vardır. Bilgi için Bkz. Ka-Der, *Kadın Siyasetçinin El Kitabı*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

kadına karşı yapılan ayrımcılığın kalkması gerektiği mesajını çok iyi şekilde verdiğini yazmıştır. Siyasetçinin kadınlarla ilgili diğer iki yazısı, Hillary Clinton'un Amerika cumhurbaşkanı olma ihtimali üzerinden Türkiye'nin seçilecek cumhurbaşkanı hakkında yorumlarını verdiği *Sarışım ve Güzel* (28 Mart 2007) ve Ka-der'in Meclis'te daha çok kadın olması için yaptığı bıyıklı kadın kampanyası üzerinedir (*Bıyıklı ve başörtülü kadınlar*, 4 Nisan 2007).² Hillary Clinton'ın, Korum'un "Amerikan siyasetini içeriden izleyen bir gözlemci" tanıdığına göre şansı yoktur. Çünkü "Amerikan erkek seçmeni, Hillary'e baktığında, yalnızca kocasının döneminde Beyaz Saray'da yaşanan Monica Lewinsky skandalını aklına getirmiyor, başının etini yiyen evdeki karısıyla da özdeşleştiriyor onu; hiç mi hiç şansı yok..." Türkiye'de cumhurbaşkanı adayı olarak Anayasa Mahkemesi başkanı Tülay Tuğcu'dan bahsedilmektedir. Ama Korum'a göre "Gerçekten seçileceğine inanılan isimler çok önceden ortaya [atılmamaktadır]". Burada, kocası suçlu olmasına rağmen sanki daha suçlu durumuna düşürülen kadın imajı, Korum'un kendi bakışı olmamakla beraber, cinsiyetçi bir yaklaşım görünümündedir.

Bıyıklı ve başörtülü kadınlar'da Ka-Der'in sunduğu bıyıklı kadın fotoğraflarını görüp başörtüsüyle fotoğraf çektiren yazar, akademisyen ve sivil toplum üyesi kadınlardan bahsetmiştir. Korum burada başörtülü kadınların temsil sorununa dikkat çekmiştir. "Türk siyasetinde bir 'temsil' sorunu olduğu biliniyor... Devletin biçtiği 'ortak kimlik' dışındaki arayışları 'tehlikeli' sayan yaklaşım ciddi bir 'temsil' sorununa yol açıyor ülkemizde... Başörtülü kadınlar diğer hemcinslerinden farklı görülüyor ve içlerinden siyasete meraklı olanları, siyasî hayat içerisinde yer alarak hizmet etmek isteyenleri, bu haktan mahrum ediliyorlar... Meclis'e girerek siyaset yapmak neden 'kamusal alan' kavramıyla ilişkilendirilsin?... Daha açık ifade edelim: Milletvekillerinin yerine getirdiği kamuyu düzenleme, denetleme ve yönetme görevidir ve bu sebeple de milletvekili olmak isteyenlerin önüne 'kamusal alan' gerekçesi çıkartılamaz. Aksi halde milletvekillerine, görevlerini daha iyi yapabilsinler diye, 'dokunulmazlık' neden verilsin ki?" Görüleceği üzere, Korum'a göre, başörtülü kadınların mutlaka Meclis'te temsil edilmeleri gerekir.

Son olarak *Ne yapıyor bunlar* (19 Nisan 2007) adlı yazısı belediyelerin mayo reklamı firmalarına afiş panolarını kiralaması/kiralamaması konusunun alevlendirilmesinin AKP'nin oylarını arttırdığını belirtmiştir. "Mayolu kadın görüntüsü 'çağdaş yaşam tarzı' olarak tanıtılarak, bunun üzerinden siyasî mesaj üretiliyor. Her yıl hiç şaşmayan bir rutinle 'mayo reklâmı' gündemin birinci maddesi koltuğuna kuruluyor... Mayolu kadın fotoğrafının uluorta sergilenmesine karşı mı çıkıyorsun, o halde sen gericisin" görüşüne dayalı bir manifesto bu. Anlayamadıkları, bu görüşün, Türkiye'de kendi dar çevreleri dışında pek alıcısı bulunmadığı... Muhafazakâr olmayan insanlar bile, doğal bir utanç duygusuyla, mahremin sınır-

larını mayoya kadar esnetmeye karşı çıkıyorlar...” Mayo reklamı kapsamında konu yine kadın bedenine odaklanmış, yazar muhafazakâr değerler kapsamında konuya yaklaşmıştır.

Koru yazılarında kadınların özellikle başörtüsü sorununa değinmiştir. Temsil hakkı ve milletvekili dokunulmazlığı unsurlarını bütünleştirmiş, kamu için çalışacak tesettürlü kadınlara giysi yasağı/zorunluluğu konamayacağını belirtmiştir.

AYŞE BÖHÜRLER

Yazarın 15 yazısı araştırmamız kapsamına girmiştir. Böhürler *Merhaba* başlığı taşıyan ilk yazısında “Duvarların Arkasında ismiyle İslam coğrafyasındaki kadınların sorunlarını araştırdığımız belgeselin son ülkesi Türkiye” demiş, özel olarak kadınların sorunlarına değineceğinin işaretini vermiştir (28 Ekim 2006). Bu yazıda, Güneydoğu’lu kadınların berdel, başlık parası, küçük yaşta evlilik, okullaşamama, çok eşlilik, şiddet gibi sorunlarını sıralamıştır. Ayrıca yörede okula giden kız çocuklarına kötü yola düşecek gözünüyle bakıldığı için, durumu dengelemek amacıyla dayak da atılmaktadır. Urfa’lı kadınlar “[Kadın erkekle eşit] değildir, nasıl olsun ki, erkekler her istediğini yapabilir, kadınlar değil” demektedir. Demek ki, feodal değerler ülkemizde hala aşılammıştır.

Yazara ait beş köşe yazısı diğer Müslüman ülkeler, buralardaki yaşam ve/veya kadınlara bakış üzerinedir. *Ne yazsam*’da Merve Kavakçı örneğinden Kuveyt Parlamentosu’ndaki yemin törenine geçmiştir (7 Nisan 2007).³ “Nuriye El-Subeyh, bakan olarak parlamentodaki yemin törenine başı açık olarak katılınca tepkiyle karşılaştı. Ama konu bizden farklı olarak suhuletle, medeni bir şekilde çözüldü... Onların dinci milletvekillerini bizim laikçilerden daha medeni buldum. Hiç olmazsa aralarında "atın bu kadını Meclisten" diyen yoktu.” Tesettürün Meclis’e girememesinin eleştirildiği bu yazıda, yazar Meclis’e tesettürlü kadınları istemeyen aşırı laik erkeklerle, din dayanağıyla kadınları ezmek isteyen erkekler arasında benzerlik yakalamış, kadınların her iki grup tarafından da bastırılmak istendiğinden bahsetmiştir. Başka bir Müslüman ülkeyi anlatan bir diğer yazı, *Müslümanların ikilemi*’dir (21 Temmuz 2007). Böhürler burada 11 Eylül sonrasında Müslümanların “yeryüzünün yeni lanetlileri” olarak görüldüğünü belirtmiş, Pakistan’ı anlatırken ise kız medreselerinin durumunu açıklamıştır. Bu medreseler tamamen doğru bilgi vermeseler bile kız çocuklarının küçük yaşta evlendirilmesi ve din adına topluma girmiş geleneklerin yok edilmesinde önemlidir. Ayrıca *Filistin’de bir kadın cumhurbaşkanı*’nda AP ajansta çalışan Majide El Batch adli gazeteciye ve bu kapsamda ülkeyi tanıtmış (17 Şubat 2007), *Ayrımcılık din kisvesi altında kutsanabilir mi*’de Malezya, Sudan ve Yemen’deki kadınların görece iyi duruma-

³ Merve Kavakçı’nın Meclis’teki tecrübesini anlattığı akademik yazı için Bkz. Kavakçı Merve, *Headscarf Heresy*. Foreign Policy, No: 142 (May-June 2004), s. 66-67.

rından örnekler verip Müsiad fotoğraflarında ise hiç kadın olmamasına dikkat çekmiş (25 Kasım 2006), *Ölüm kültürünü benimsemekte* Filistin'i "direniş hareketinin efsanevi gerillası" Leyla Halid'in bakışından görmüştür (16 Haziran 2007).

AKP Merkez Karar ve Yürütme Kurulu üyesi Böhürler kimi yazılarında kadın siyasetçilerin durumuna da değinmiştir.⁴ Böhürler'e göre kadın siyasetçiler erkek siyasetçilerin yanında hemen her tür özellik bakımından elit kalmaktadır.⁵ Çünkü sistem kadınlarda erkeklerden aradığından çok daha fazla artı puan aramaktadır. Yazarın değindiği bir diğer konu ataerkil yapıdaki siyaset arenasında kadın siyasetçinin kadın duruşu sergilemesi gereğidir. Aksi durumda kadın siyasete bir katkı sağlayamaz. "Kadın adaylardan beklentiler ise son derece yüksek... Partilerinde teşkilatçı olmaları, kariyer sahibi olmaları, bölgelerinde tanınırlık, siyasete katacakları konusundaki argümanları, kavgaya hazır olmaları gibi pek çok yüksek beklenti kadınlarda bir arada bulunması beklenen özellikler. Her şeyden önce talep edilen de; aday olduğu ilin değerlerini taşımak ve o ili temsil edebilmek. O ilin dişli erkekleri ile baş edebilmek de en önemlisi. Baş ederken de ne çok çıkışlı bir mücadeleci (halk tabiri ile cadaloz), ne de çok sessiz bir hanımefendi olacaksınız. Sizi ezemeyecekler ama bıktırıcı da olmayacaksınız. Yani tüm dengeleri siz kuracaksınız... Oysa bu özelliklerin hepsinin bir arada arandığı ve gerçek denge örnekleri olarak önümüze çıkan hiçbir erkek aday yok. Erkek adaylarda beklentiler ve çıta bu kadar yüksek olmuyor... Kadınların erkeklere göre eğitim düzeyleri yine hep daha yüksek. Çoğunluğu yüksek lisanslı, iki-üç dil bilen, kendilerine güvenen, prezantabl kadınlar. Profilin yükselmesi siyaset adına sevindirici elbette. Bu kadın profili ilerde ister istemez erkek profilini de yükseltecektir. Ama... Yüksek profilli kadınlarımız dahi erkek egemen siyasette kullanılan günlük dili kullanarak proje sunma eğilimindedir... Erkekleri taklit etmek, onların yaptığını yapmak kadının siyasete katkı yapmasının önündeki en büyük engeldir." (*Aday neye aday*, 26 Mayıs 2007). Böhürler'in buradaki duruşu bir anlamda Ka-Der'in "kadın bakışıyla siyaset yapma düsturu" ile örtüşmektedir.

Böhürler siyasetçi kadınların çoğalmasına yazılarıyla destek vermiş, kadınlardan kesinlikle bilinçli siyaset istemiştir. *Türk kadınına rejimi kime karşı koruyacak'ta* rejimin başörtüsü ve dincilere karşı korunması gerekiyor yaklaşımını ironiyle anlatan Böhürler siyaset ve kadınlarla ilgili olarak şöyle söylemiştir : "Bazı kadın adaylar neredeyse bulaşıklarını yıkayıp çıkarken aday olmaya karar vermiş

⁴ Kadın siyasetçilerin durumu ve partilerin kadın politikaları özellikle Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylığı kapsamında ülke gündeminde ön sıraya oturmuş, bu nedenle kadın siyasetçiler hakkındaki görüşlere bu yazıda itinayla yer verilmiştir. Böhürler'in Adalet ve Kalkınma Partisi'nin aylık yayını Türkiye Bülteni'nde hakkında çıkan yazı için Bkz. Türkiye Bülteni, *Duvarların Arkasında Kadın Fotoğrafları* (<http://www.turkiyebulteni.net/43/32htm>, 6 Eylül 2007 tarihinde okunmuştur).

⁵ Bu nokta, akademik camiada ilk olarak Şirin Tekeli'nin doçentlik tezinde belirtilmiştir. Tekeli Şirin, *Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat*, Birikim Yayınları, İstanbul 1986, s. 274.

izlenimi veriyor. Bazıları diğer kadın adayları kötüleyerek kendilerinin şanslarını artıracaklarını zannediyorlar ama yanılıyorlar. Bir kez daha hatırlatalım hanımlar bu iş ciddi. Kariyerist yaklaşımlar, maddi menfaat beklentileri, abartılı ifadeler, her yere uyarım-değiş tonton değiş- anlayışı ile de siyaset yapmak istiyorsanız işiniz çok zor. Bu işin dış görünümüne bakıp sonra hayal kırıklığı yaşamayınlar. Sonra çok zorlandıkları gibi, kadın siyasetçiler adına kötü örnek olmak da var işin içinde.” (12 Mayıs 2007). Böhürler ayrıca siyasette kadın konusunda başka kadın yazarların görüşlerine de yer vermiştir: Alev Alatlı’ya göre “kadının siyasete girmesi bir metropol miti’dir”: “Niye kadın siyasete girsin ki, kadına ille de siyasete girmesi gerekir diyen kim? Batı önce kriteri empoze diyor sonra da siz bu kritere göre gerisiniz diyor. Eğer kadın kendi egemenlik sahası içinde meseleyi götürüyorsa, siyaseti aşağılayamaz mı? İsteyen siyasete giriyor mu girmiyor mu? Bence giriyor. Ama birisi bir şeyi yapmak istemiyor diye suçlayamazsınız, aşağılayamazsınız... Gülay Göktürk ise kadının siyasette güç kazanması gerektiğini inanıyor. Onun endişesi bu sürecin alacağı zaman ve bunun sonunda siyasetin belirleyici gücünün azalması. Diğer yandan ise kadınların siyasette hayal kırıklığı yaratmalarından endişe ediyor. "Kadınlardan farklı bir siyaset yapış tarzı çıkmadı. Kadınlar daha anti hiyerarşik siyaset yaparlar, barışçı politika izlerler, özel alana ilgi duyarlar, empati güçleri yüksektir gibi kadına özgü bir siyaset tarzından söz ediliyor. Bunu ispatlanmış bir örneği yok. Bu konuda mitler yaratmak yerine gerçeklere bakmakta fayda var." (*Kadınların üzerinden siyaset, güzellik, gençlik faşizmi*, 30 Aralık 2006).⁶ Böhürler böylelikle siyasette kadın varlığını sorgulamıştır .

Yazarın Müslüman kadın kimliği ve başörtüsü konulu yazıları da vardır. Örneğin 28 Şubat sürecinin en çok başörtülü kadınları vurduğunu savunmuştur: “Başını örtenlerin bir bölümü başörtüsüne inancını yitirdi. Açanlar ise mutsuz oldu, üzerlerindeki baskılar ile baş edemeyenler ise tıbbi tedaviler almak zorunda kaldılar. 3000 den fazla genç kız bu nedenle dünyanın dört bir yanına üniversite eğitimi almaya gitti. Yabancı diyarlarda en çok zorlandıkları şey ne için gittiklerini anlatmak oldu... Peruk takanlar perukların test etmek isteyen parmaklardan uzak tutmaya çalıştılar, içerde açık dışarıda örtülü çoğu zaman da tamamen açık/örtülü/ çelişkiler/ gelgitler/aşağılanmalar/ baskı altında 10 yıl geçti. Meslek sahibi olanlar için de iki seçenek vardı. Kimi mesleğini bıraktı, diplomasını ev hanımlığı sıfatına ilave kullandı. Mesleklerini sivil olarak yapma şansına sahip olanlar bile vazgeçtiler. Çünkü meslektaşları içinde bile ikinci sınıf sayılmaya katlanamıyorlardı... Hiçbir zaman akademik kariyer imkanları olamadı. Mesleklerinde de ilerleme şansları da” (28 Şubat en çok kadınları vurdu, 3 Mart 2007).

⁶ Bu yazı Fatma Karabıyık Barbarosoğlu’nun “kadına karşı güzellik faşizmi” tanımına da değinmiştir.

Başörtüsüne resmi yaklaşım çerçevesinde hem Internet üzerinden muhtıranın gelişi ve başörtüsü ilişkini sorgulamış, hem de Hayrunisa Gül'ün örtünün arkasında kalan özelliklerini vurgulamıştır: “Üst protokolün başörtülü olması [rejimin tehdit altında olduğunu hissedenleri] rahatsız etti... Türkiye'nin karma resmini vermediğini Türkiye'yi temsil etmediğini düşündüler... gerekçeler ağzımdan dökülürken bile aklım ve kalbim itiraz ediyor. Ne sadece başörtülülerden oluşan bir resim ne de onların olmadığı bir resim.” (*Güçlü olan mı haklı, haklı olan mı güçlü*, 5 Mayıs 2007). Bu konuyla bağıntılı olarak Hayrunisa Gül'e yapılan başörtüsü eleştirilerini de bir yazısına konu etmiştir. Buna göre Gül bazı kesimlerce başörtüsünden başka bir özelliğine odaklanılmayan, ama aslında son derece meziyetli bir kadındır: “Çankaya'nın yeni müstakbel hanımefendisi ve Türkiye'nin first leydisi Hayrunisa Gül yakından tanıma fırsatı bulduğum birisidir. Dira-yetli, cesur ve kendi fikirleri olan bunları savunmaktan korkmayan estetik ve sanat duygusu gelişmiş, yeniliklere ilgi duyan bir hanımefendidir. Başörtüsü nedeniyle üniversite eğitimini alamamıştır ama kendisini çok iyi yetiştirmiştir. İyi derecede İngilizce bilir. Dışişleri konutunda oturmayı tercih etmiş ve konutunda yabancı ve yerli protokole binlerce davet vermiştir. Yurt dışında, içinde yaptığı temsillerinden kendisinden hep övgüyle bahsedilmiştir... Dışişleri camiasında bile hep sıcak ve yakın ilişkiler kurabilmeyi başarmış çevresinde saygı uyandırmıştır. Tüm bu özelliklerini görmezden gelip onu sadece başörtülü bir eşe indirgemek gerçekten Hayrunisa Gül'e haksızlık olur” (*Aman başımızı örtecekler*, 28 Nisan 2007).

Böhürler'in başörtülü olma hakkını savunması kapalı bir bakış açısı çerçevesinde değildir. *Dikkat çekmeyenler'de*, 3 Irak'lı kadının idamının ertelenmesi konusunu anlatırken İngiliz gemici kadın Faye Turney'e zorla başörtüsü taktırılmasından da bahseder (31 Mart 2007). “Nedir bu başörtüsünü fetiş haline getiren anlayış, neye dayanıyor? Bir Hıristiyan esire bile başörtüsü taktırmakta ki ısrarı anlamakta gerçekten zorluk çekiyorum. Dini bir emir böyle uygulamalarla ile hem manasını yitiriyor hem de traji-komik bir görünüme bürünüyor. Zorunlu başörtüsüne İranlılar da tepki gösteriyor. Bunlardan birisi de devrimin liderlerinden Ayetullah Talegani'nin kızı Azam Talegani. Talegani'nin sözleri İslam anlayışının sorgulanması açısından çok dikkat çekici: “İran'da şöyle bir anlayış var. İslam toplumu, kadınların tesettürlü olduğu bir toplumdur.” Bu bakış açısına göre sanki İslami bir toplumda devletin parasını zimmetine geçirmek, rüşvet yemek, halkın hukukuna riayet edilmemesi, vatandaşlık haklarının çiğnenmesi, cinayetler işlenmesi, benzeri hiçbir konu, kadınların nasıl giyindiği kadar önemli ve hassas değil”. Yazılarından Böhürler'in örtünüp örtünmeme konusunda kadınlara seçim hakkı verilmesi taraftarı olduğu anlaşılmaktadır.

Bunların dışında *Taze demokrasi'de* Cumhuriyet tarihinden önemli tarihler saymış, 1935 yılında kadının seçme ve seçilme hakkı kazanmasından bahsetmiş

(28 Temmuz 2007), *Kadınların din önderliği'nde*, tektanrılı 3 ana dinin ve Aleviliğin kadınların din önderliğini kabul etmediğini anlatmıştır (2 Aralık 2006).

Böhürler düzenli olarak siyasetçi kadınlar ve/veya başörtülü kadınlar konusu hakkında yazmış, Müslüman kimliğinin ve başörtülü kadın görüntüsünün geri kalmışlıkla bağdaştırılmasını eleştirmiştir.⁷

FATMA KARABIYIK BARBAROSOĞLU

Kadın konusunda yazan bir diğer köşe yazarı Fatma Barbarosoğlu'dur.⁸ Ele alınan tarihlerde kadınlardan bahsettiği toplam 20 yazısı vardır. Bunların büyük kısmını belirli başlıklar altında toplamak güçtür.

Yazar 3 defa siyaset ve kadın konusuna değinmiştir. Bunlardan ilki hayat kadınlarının bir araştırmaya göre milletvekillerinden daha güvenilir bulunması üzerinedir (*Hayat kadınlarını siyasetçilerden daha güvenilir bulmak*, 14 Kasım 2006). Bu yazı Barbarosoğlu'nun kendi düşüncesini içermemekle beraber halkın hayat kadınında siyasetçide olduğundan daha çok namus bulması açısından son derece bilgilendiricidir. Siyasetçi eşlerinin belirli kalıplara sokulmak istenmesi ile ilgili *Siyaset: Damsız girilmez'i* ironik bir üslupla kaleme almış (6 Ekim 2006), *Eş durumundan siyaset'te* lider eşleri üzerinden yaptığı gözleminde yazar İslami değerlere sahip lider eşlerinin ne kadar görünseler de görünmez kabul edildiğinden, basının çifte standardından bahsetmiştir (12 Ocak 2007). "Siyaset eş durumundan yapılacak bir meslek midir? "Kendisi olma hakkı" sadece saçlı kadınlara özgü bir ayrıcalık mıdır? Seküler zihniyete sahip olan kadınların eş durumundan siyasetçilik oyunları son derece renkli bir hareketliliğe sahip. Bakınız Semra Özal ve Berna Yılmaz. Eş durumundan siyasetçi bu "leydi"ler kah papatya fallarıyla kah "zarif eş olarak" kurgulanmış profilleriyle takdir gördüler. Bazı eşler ise "görünen ve fakat var olmayan" kadın olarak yer aldılar. Bakınız Nazmiye Demirel. Bakınız Semra Sezer. Eşlerini onlarsız hayal bile edemeyiz. Ama onların "gerçekliklerine" dair hiçbir fikrimiz yoktur. Mesela ses tonları nasıldır?... Bilmeyiz... Fakat üst kimliği "dindar/İslamcı" siyasetçiler söz konusu olduğunda siyaset eş durumundan yapılması zorunlu bir mahkumiyete evriliverir. Tesettürlü kadınların asla kendisi olma hakkı yoktur. Üstelik bu hakkı ellerinden alanlar, kendi muhitleri ya da eşleri olmayıp, seküler zihniyetteki erkekler/kadınlardır. Tesettürlü siyasetçi eşlerine "daha/daha/daha/daha" mahkumiyeti kesilmiştir. Onların asla İsmail Cem'in eşi, Murat Karayalçın'ın eşi, Deniz Baykal'ın eşi, gibi görünmeme hakları yoktur. Çünkü sosyal demokrat siyasetçilerin eşleri görünmese bile "vardır"lar. Muhafazakarların eşleri ise lanca görünürlüklerine rağmen "yok"turlar... Bakınız mer-

⁷ Kadınların hem Müslüman hem de modern olabilecekleri konusunu için Bkz. Göle, Nilüfer, *Modern Mahrem*, Metis, İstanbul 1991.

⁸ Yazar kendisini inançlı tanımlamış, ancak İslamcı yazar etiketini reddetmiştir. Bkz. 30 Şubat *Sendromu-mini test*, 26 Aralık 2006.

hume Nermin Erbakan. Uzun yıllar "yokluğu" taşlandıktan sonra, 90 sonrası siyaset sahnesinde eş durumundan yer almaya başladığında "varlığı" taşlanmıştır. Ya da "görünür olmaya" başladıklarında yedikleri içtikleri giyimleri kuşamları; zevkleri son derece tartışmalı kişiler tarafından "puanlanmaya" alınır. Bakınız Emine Erdoğan... [S]iyasetin eş durumundan yapılması gerekmediğini en iyi muhafazakarların anlaması beklenir. Çünkü siyaset eş durumundan "görüntü" verilecek bir televole programı değildir. Tesettürlü siyasetçi eşlerinin kurdele önünde verdiği pozlar, en ziyade tesettüründen dolayı iş hayatından, eğitim hayatından yasaklı olan kadınları incitmektedir. AK Parti iktidarının, ille de eşlerle boncuk gibi dizilerek "gelenekleştirdiği" kurdele kesme hürriyeti, sandıkta kendilerini diken olarak beklemektedir". Burada yazar Müslüman kimlikli siyasetçi eşlerinin tesettürü nedeniyle kamu hayatının çeşitli alanlarından dışlanan kadınlar tarafından eleştirilerek izleniyor olduğunun altını çizmiş, her iki siyasi görüşü de eleştirerek objektiflik sergilemiştir. Tesettür konusunda AKP'nin bocalamasını Bertold Brecht hikayesi örneğinde *Türban tebeşir dairesi/Saç ile baş arasında sıkışan AKP*'de vermiş (29 Eylül 2006), başörtülünün başörtüsüzü temsil edip edemeyeceği konusuna ironi ile *30 Şubat Sendromu Mini Test*'te değinmiştir (26 Aralık 2006).

Kadın ve siyaset konusunda Ka-Der'i de eleştirmiştir (*Bıyığına bakma muhannesin!*, 27 Mart 2007). Buna göre Ka-der başörtülü kadınları adaydan saymamakta ve bu yaklaşımıyla birikimsiz kadın siyasetçilerin desteklenmesine sebep olmaktadır.⁹ "KADER için sadece bazı kadınlar Meclis'e girmeyi hak edecek kadar "kadın". Ünlü kadın bedenlerine raptedilmiş bıyık ile KADER "bana benzeyen benim gibi kadınlar olsun" demiş oluyor. Benim gibi kadınlar tanımına da sadece liberal-kentli-feminist kadınlar giriyor... Kadın derken kastedilen nedir? Başörtülü kadını, KADER neden "kadın" olarak kabul etmiyor. Bazı kadınlar kadın doğuyor da, neden bazı kadınların "kadınlıklarını" tescil ettirmeleri gerekiyor?!. Bizim kadına ya da erkeğe değil; dürüst, samimi, çalışkan, şimdikiye kadar yaptığı işi aşk ile yapmış İNSAN'lara ihtiyacımız var. Ve elbette bu vasıflara sahip kadınlar Meclis'te olmalı." Barbarosoğlu birikimli "tüm" kadın siyasetçilere destek vermiş, "kadın olsun torba dolsun kotası"ndan ve tesettür karşıtı kadın siyasetçilerden *Serçe sevenler derneğine kadın siyasetçi aranıyor...*'da da bahsetmiştir (29 Mayıs 2007)¹⁰.

Din ve kadın ilişkisi kapsamında 2 yazı çıkarmıştır. Öğretim üyeleri Binnaz Toprak ve Ali Çarkoğlu'nun hazırlamış olduğu TESEV araştırması sonucunu

⁹ Yazar burada "Ka-Der" özel ismi ve "kader" cins ismi arasındaki benzerlik üzerinde oynamıştır.

¹⁰ Cinsiyet/kadın kotası politikaları olumlu ve olumsuz yönleriyle tüm dünyada her zaman tartışmalara neden olmuştur. Bilgi için Bkz. Dahlerup, Drude, «Using Quotas to Increase Women's Political Participation», *International Idea 2002, Women in Parliament*, Chapter 4, s. 2, Stockholm, <http://www.idea.int> (3 Nisan 2005 tarihinde okunmuştur).

değerlendirmiştir (*Göle yeni maya: 'Tesettürsüz dindarlık*, 24 Kasım 2006).¹¹ “Bu araştırmadan çıkan maya, her ne kadar rakamlar bunu söylemese de, “türbansız dindarlık” olacaktır. Bu maya bir defa daha göle çalınacaktır. Önümüzdeki günlerde başörtüsünün İslam'ın emri olmadığını, kültürel bir durum olduğunu aşk ile ortaya koyan bazı ilahiyat hocalarının sözlerine ve yüzlerine daha yoğun bir aşinalık keşfedeceğiz. Bu açıklamalardan etkilenip başını açan kızların özne olarak merkeze taşınması söz konusu olacak... Tesettür modasının öncüleri, başörtülü fakat vücut dili itibarıyla hiç de tesettüre uygun olmayan defileleriyle, esasında “türbansız dindarlığa” zemin hazırladılar. Türkiye sınırları içinde böylece dışardan gelen büyük dalga, içerdeki küçük dalgalanmalar ile birleşerek kimsenin ummadığı yeni desenler ortaya çıkarttı. Meselenin sosyolojik izahı toplu resimleri ilgilendiriyor elbet. Ama Türkiye'de bütün sosyolojik analizlerin dışında kalan mümin ve mükedder kadınlar var. Onlar daima başörtülerini, hürriyetlerinin sembolü olarak taşımaya devam edecekler. Hürriyetlerinin, yani sadece Allah'a kul olmanın sembolü olarak.” İslam ve kadınla ilgili başka bir yazı, İslam tarihinde pek çok kadın bilgin bulunması üzerinedir (*Kadınların talihi ve tarihi*, 2 Mart 2007). “Oxford Üniversitesi İslam Çalışmaları Merkezi'nde araştırmalarını yürüten Sünni âlim Muhammed Ekrem Nadwi, İslam tarihinde kadının yeri konusunda bilinenleri altüst etti. Nadwi, "Muhtemelen 20-30 kişi bulurum" diye giriştiği biyografik sözlük için 8 bin Müslüman kadın bilgin saptadı.” Bu bilgi İslam'a kadın üzerinden yapılan kimi eleştirilerin yersizliğini doğrulamaktadır.

Yazarın Kadınlar Günü ile ilgili 2 yazısı vardır. Bu yazılarda muhafazakar değerlere sahip partilerin bu güne yaklaşımını incelemiş, kadın el emeğinin değerlendirilmesi gereğinin altını çizmiştir. “Yıllarca Kadınlar Günü kutlamalarına uzak kaldım. Başlangıçta sadece feministler kutluyordu. Kutlasınlardı elbet. Ne var ki Türkiye'de laikçi kesimin bütün eleştirilerini "kadınlar" üzerinden dile getirmesi; Batı dünyasında da İslam üzerine eleştirilerin kadınlar ve aile hukuku üzerinden ifadelendirilmesi, özellikle Refah/Fazilet/AK Partili belediyeleri ne olursa olsun Kadınlar Günü'nü, Sevgililer Günü'nü "atlamamak" gibi bir duruma hapsetti.” Oysa artık bu partiler de Kadınlar Günü'nü sahiplenmektedir (*Kadınlar günü perhizimi neden bozdum*, 9 Mart 2007). Kadınlara destek verilmesi ve para kazanabilmeleri için kurslar açılması kapsamında ise *Orada bir şehir*, Nevşehir (13 Mart 2007) ve *Kraliçelere layık Kayseri*'yi yazmıştır (16 Mart 2007).

Diğer yazıları belirli bir başlık altında toplamak güçtür. Rakamlar ve rakam üzerinde oynamakla ilgili yazı Afyon garajında ödev için bir köylü kadına sorular soran iki lisans öğrenci hakkındadır (*Rakamlar/ Analizler/ Gizli faşistler*, 23 mart 2007). Yazar burada insanları kalıplara sokma beklentisi içinde sayısal verileri

¹¹ TESEV, *Çağdaşlık Hurafe Kaldırılmaz, Demokratikleşme Sürecinde Dindar ve Laikler*, TESEV Yayınları, İstanbul 2006.

etkileme isteminden bahsetmiş, köy kadınlarının paraya çevrilebilen tarladaki çalışması ve el işlerinden bahsetmiştir. İyi annelik kavramıyla ilgili düşünsel yazısı *Her zaman anneler suçlu!!!'dur* (6 Mart 2007). Yazıda toplumun kadına iyi anneliği dayatmasından, bir diğer fikir, toplumun kadına güzelliği dayatmasına geçmiştir. "İyi anne" kavramıyla birlikte... başka çocukları sevmeyen, ama kendi çocuğuna tapınan anne modelleri çıktı ortaya. Anneliği bir kariyer gibi taşıyan anneler. Anneler, anneliği bir kariyer gibi taşımaya heves edince, toplum da başarılı-başarısız anneleri kategorize etmeye başladı... 200 yıl önce kadınların yaşlanma ve çirkin olma hakkı vardı çünkü. Bugün var olduğunu söyleyebilir misiniz? Neredeyse bütün kadınlar, "çirkin kadın yok bakımsız kadın vardır" klişesine iman etmiş vaziyette." Güzellik konusunda natürel güzellikten yana olduğundan *Adamın karısından güzel olmasını istemek hakkı-mı acaba*'da bahsetmiştir (27 Ekim 2006). Bu yazıda "Biz savaşa giderken yanına ayna ve tarağını alan bir Peygamber'in ümmetiyiz. Derli toplu, temiz pak olmak efendimizin sünnetidir" diyerek Müslüman değerlere bağlılığına bir defa daha vurgu yapmıştır.

İçinde kadınlar geçen, nüfus idaresinde kimlik alma hakkında *Sorunlu kadın kimliği*'ni (21 Kasım 2006), günümüzde herkes gibi yazarların da çocuklarına hesap vermesi zorunluluğu hakkında *Nobel esas annemin hakkıydı'yı* (8 Aralık 2006), geçmiş dönemlerde küçük evlerdeki candan misafir ağırlamalar hakkında *Misafir odası ve kadınlar'ı* (19 Aralık 2006), 70'li yıllarda tele-misafirsiz salonun namahreme dönüşmesi hakkında *Misafir odası ve erkekler'i* (22 Aralık 2006), bir kadın ve erkeğin mezar taşlarının karşılaştırılması hakkında *Kadınların mezarı'ni* (16 Şubat 2007) yazmıştır.

Barbarosoğlu inançlı bir yazar olduğunun pek çok defa altını çizmiştir. Başörtüsü konusunda hassasiyeti vardır. Ancak gazetenin diğer yazarlarında olduğu gibi her kadının başını açma ve kapamayı seçme hakkı olması gereği düşüncesindedir. Siyasetçi kadınlara birikimli oldukları takdirde destek vermektedir.

HAYRETTİN KARAMAN

Ele alınan dönemde Prof. Dr. Karaman'ın kadınlar hakkında 7 yazısına rastlanmıştır. Bunların 6'sı tesettürün İslam'daki yeri üzerine, 1 tanesi Pakistan üzerinden kadınların İslam hukukunda tecavüzcüyü nasıl cezalandırtacağı üzerine, okuyucuların sorularına cevap şeklindedir.

Tunus'ta başörtüsü mutabakatı'nda Karaman Tunus'ta sorunun çözüme kavuşturduğunu, "darısının başımıza" olduğunu söylemiştir (8 Nisan 2007). Bu yazıya göre Türkiye'deki sorunun çözümü CHP'den geçer. "Vaktiyle bir yazımda "Türkiye'de başörtüsü yasağı ancak CHP'nin rızası ve gayreti ile kalkar" demiştim. Bu iddiamın dayanağı şudur: Halkın büyük çoğunluğu bu yasağın kalkmasını istiyor, öğrenciler ve memurların kahir ekseriyetinin -örtünenin örtünmeyen ile veya tersi- bir meselesi yok. Peki bu yasak niçin var, kim istiyor ve yapıyor? Bugüne kadar halka rağmen yapılanları kimler istedi, yaptı ve desteklediyse bu yasağı da onlar istiyor ve destekliyorlar". Kısaca sorunun çözümü, yazara göre sorunu orta-

ya çıkarandan, CHP'den geçmektedir. Tesettür konulu diğer yazılarda Kur'an'a atıfta bulunmuş, örtünen kadınların seçimine saygı gösterilmesini istemiştir (*Sıkmabaş ne demek?*, 15 Nisan 2007) “[H]em sıkmabaş ifadesinde hem de bunun siyasi/ideolojik bir sembol olduğu iddiasında ısrar etmelerinin asıl sebebi, şehirli, okumuş yazmış ve genç kızlarımızın, kadınlarımızın örtünecek kadar dindar olmalarına tahammül edememeleridir.¹²... Bugün kadın ve kızlarımızın bir kısmının biri içeride, diğeri dışarıda iki örtü kullanmaları... İslam'ın gerekli kıldığı örtünme konusunda gösterilen bir titizlikten ibarettir. Başörtüsü konusunda yazılmış yüzlerce kitap, yapılmış onlarca araştırma var; bunlara bakmak gerekmez mi? Aynı şekilde başörtüsünü Avrupa, ABD ve İslam dünyasında yaşayan yüz binlerce Müslüman kadın da kullanıyor, onlar da mı Erbakancı, Refah ve Fazilet Partili veya radikal İslamcı? Bu kadar sathî, temelsiz ve dayanaksız konuşulur mu?” *Yine sıkmabaş'a göre Kur'an'ın emri açıktır* (29 Nisan 2007). “[Nur suresindeki âyette (24/30)] -araya beşer yorumu filan girmeksizin- başörtüsü vardır, boyun ve gerdanlığın da aynı örtü ile kapatılması vardır. Geriye şu kalır: Acaba başın tamamı mı kapatılacak, yoksa önden, yandan, arkadan bir kısmı açıkta bırakılabilir mi? Bu sorunun cevabı da Hz. Peygamber devrinden bu yana görülen uygulama esas alınarak açıklanmış, saçın tamamının kapanması gerektiği sonucuna varılmış, bu konuda alimler ittifak etmişlerdir.” Benzeri açıklamalarını *Sıkmabaş ve güncel durum üzerine*'de devam ettirmiş, halkın bu sorunu çözeceğini şöyle ifade etmiştir : “Halkın iradesi saltanatı da yıkar, antidemokratik oluşumları da; bu iradeye karşı çıkışların ömrü uzun olmaz. Halk dediğim zaman kastettiğim ise belli bir meydana toparlanan bir milyon insanımız değil, 74 milyon insanımızdır” (4 Mayıs 2007).¹³ *Başörtüsü ve sıkmabaş'ta* erkeklerin kadınlardan, kadınların erkeklerden olduğundan daha fazla etkilendiklerini anlatmış, sıkmabaş deyiminin ise halk arasında huzursuzluk yarattığını söylemiştir (6 Mayıs 2007). “İnsan vücudunda tahrik unsuru olan bölgeler bakımından kadınla erkeğin eşit olduğunu kimse söyleyemez... İki cinsin vücutları tahrik bakımından eşit olmayınca örtülecek bölgelerin eşit olmaması da makul hale gelir... Laik bir ülkede olması gereken uygulama, kimsenin diğere kendi inanç ve hayat tazını dayatmamasıdır. Birileri çıkıp da başörtüsünü "sıkmabaş ve sıkmamabaş" diye ikiye ayırır, birini yasaklar, herkesin kendine uymasını isterlerse bunun sonu huzursuzluk, çatışma, bölünme... olur. Millet düşmanları bunu ister, ama millet dostlarına ne oluyor?” Ayrıca, ele alınan dönemde *Hürriyet Gazetesi*'nden Ertuğrul Özkök'ün 3 Temmuz 2007 tarihli *Türbanın boyun kısmı çözüyor mu?* yazısına eleştirilerde

¹² Bu konu üzerine daha fazla bilgi için örneğin bkz. İlyasoğlu Aynur, *Örtülü Kimlik*, Metis, İstanbul 2000.

¹³ Burada Karaman Cumhuriyet mitingleri ile Çankaya Köşkü'ne başörtülü *first lady* çıkmasını protesto eden gruplara işaret etmiştir.

bulunmuş, bu soruna en kısa zamanda çözüm beklediğini söylemiştir (6 Temmuz 2007).

Karaman'ın kadınlarla ilgili bir yazısı da Pakistan'daki kadınlarla ilgilidir. "Dünya Af Örgütü'nün tespitlerine göre Pakistan'da her iki saatte bir kadın tecavüze uğruyormuş. Bu durumu dört şahitle ispatlayamayan kadınlar, tecavüz mağduru olmanın yanı sıra bir de iftiracı durumuna düşüyorlarmış." diyen okuyucusuna hoca su cevabı vermiştir: "Masum kişilerin mağdur olmaması için zina isnadının ispatı da sağlam esaslara bağlanmış, fiilin dört şahit tarafından görülmüş olması şartı getirilmiştir. Ama bu, zina cezası uygulamak için öngörülen bir ispat şartıdır. Kadın bu şartlar dahilinde tecavüzü ispat edemese bile "teşebbüs, şiddet, alıkoyma" gibi suçları, dört şahide muhtaç olmadan (hukukun öngördüğü gibi) ispat ederse kendisi ceza görmez ve karşı taraf, bu fiillere uygun cezaya çarptırılır" (*Okuyucu mektupları*, 16 Şubat 2007).

Karaman yazılarını ilahiyat profesörü merceğinden ele almış, Kur'an'ın örtünmeyi emrettiğini tekrar tekrar açıklamıştır. Bununla beraber, köşe yazarı tüm kadınların örtünüp örtünmemeyi seçme hakları olduğunu ifade etmiştir.

ÖZLEM ALBAYRAK

Yazarın kadınlar hakkında, çoğunluğu başörtüsü konusunda olmak üzere, toplam 19 yazısı bulunmuştur.

Albayrak *Kadının seçmesi, seçilmesi, ölmesi*'nde feminizm hakkındaki görüşlerini belirtmiştir. Albayrak kendisini feminist olarak tanımlamaz. Çünkü batılı anlamda feminizm ona göre cinsel özgürlük, aile kurumuna ve erkeklere karşıtlık içermektedir. Oysa yazarın istediği daha çok yurdun dört bir yanındaki kadınların okuma hakkı, çalışma hakkı gibi konularda yardım, kısaca insani taleplerdir (7 Aralık 2006). "Ayrırmak gerek, kızın oğlanla, kadının erkekle aynı olanaklara sahip olmasını dilemek, feminizmin görece 'lüks', kimine göre 'şımarık' sayılabilecek önerilerini fersah fersah aşan, insan hakkı sınırlarına varan bir mecburiyettir... [BM araştırmasına göre] Türkiye'nin 6 ilinde sorunlar tespit edilmiş. Kadınlar, aile içi şiddet, eğitimsizlik ve yoksulluktan şikayet ediyor. Ve fakat çözüm ne? Yani eşinden şiddet gören bir kadına, boşanması, kendi ayakları üzerinde durabilmek için çalışması önerilebilir... Başörtülü kadın eğitim alamazken, devlet kurumlarında olduğu kadar, özel sektörde de şeffaf ama devasa bir dışlayıcılığa, sinir bozucu bir "açık-örtülü" ayrımcılığına maruz kalırken, sekreterlik mesleği bile "imaj açısından" çok görülüp en iyi ihtimalle hademelik, çaycılık yakıştırılırken, nasıl olacak? İyice basiretsizleşip "başını aç" mı diyeceğiz? Hadi kendisi istediği için örtünmeyen bir kadın çıktı aralarından diyelim, binlerce yıllık geleneğine, ailevi ve dini değerlerine baş kaldırdı, açıldı varsayalım. Anadolu'nun o kemik ortamında, kocayı boşamış-çalışmaya başlamış bir kadın zaten hayata karşı 1-0 yenikken, şiddetinin debisi giderek artarak çevresine dolacak o kötü bakışlardan nasıl kurtulacak?" Bu yazı Albayrak'ın feminizm hakkındaki düşüncesi hakkında bizi bilgi-

lendirmektedir. Görüldüğü üzere, kız çocuklarının okullaşamama sorunu ile başlayıp konuyu pek çok defa işleyeceği başörtüsü sorununa çekmiştir.

Başörtüsü sorunuyla ilgili Abdullah Gül'ün ve başörtülü eşinin Çankaya'ya çıkması konusuyla ilgilenmiştir. Hayrettin Karaman gibi, eğitimsiz kadının başörtüsü takmasına tahammül edilebildiğinden, ancak eğitilmiş ve/veya kamuda ön plana çıkan kadınlarda buna tahammül edilemediğinden bahsetmiştir (*Başörtüsü, Çankaya, bıkkınlık*, 21 Ağustos 2007).¹⁴ “Mesele, köydeki başörtülü genç kadının bahtsızlığı üzerine romanlar çıkaracak denli özdeşim kurma, ama aynı kadını kendisiyle aynı tahsil düzeyinde ve aynı şehirde, aynı iddia ile görünce 'bize kendimizi açık hissettiriyorsunuz' diyecek denli ayrımcılığa, faşizme düşme meselesidir. Cumhuriyete tehdit olan ve olmayan olarak örtü biçiminin ikiye (türban-başörtüsü) ayrılmasının sebebi de budur. İslami olana ancak taşrada kalakalmış bir gelenek kalıntısı olarak tahammül edilebilirdi, şehirde başörtüsünün adı türbana evrilirdi. Mesele, yani, Hayrunisa Hanım'ın 15'inde okuldan çekilip alınmış ve evlendirilmiş sonra da başı örttürülmüş olması değildir... [M]esele milletin masada kendisine de yer açılması talebinin bir sistem krizi haline getirilmesidir.” Bu konuda benzer bir yazı *Gericilik cephesinde değişen bir şey yok!* olup Albayrak burada Gül'ün eşi Hayrunisa Hanım ile Atatürk'ün eşi Latife Hanım arasında karşılaştırmaya gitmiştir (18 Ağustos 2007). “[H]ayrunisa Gül'ün başörtüsünü modern, ilerici bir görüntü vermiyor iddiasıyla dillerine dolayanlar, kabrinde ağlama rükusuna duracak denli çok sevdikleri Atatürk'e 'başarısızlık' tattırdığı için de Latife Hanım'a, İslam'a atfettikleri ve kadını ikinci plana atan hisler nedeniyle düşmandırlar. Oysa, modern, eğitilmiş, eşinin başarısı ve çocuklarının selameti için saçını süpürge etmeyip, kendini gerçekleştirmeyi tercih etmiş modern kadınları mumla arıyorlar sanırdık... Latife Hanım, kişiliğinden özveride bulunmadığı için en hafifinden 'evliliğin sorumluluğunu taşıyamamak'la suçlandı. Hayrunisa Gül'e aba altından gösterilen "Başını açarsan, her şey hallolur, yoksa ömrü billah kocanın meşruyeti sorgulanacak" şantajının çıktığı kaynak da aynı modern, ilerici görünen Türkiye pınarlarından akıyor. Oysa herkes bilir ki, modern hayat hemen her izm gibi kadın üzerinden görünür olan bir sistemdir ve kadına birey haklarının teslimi bu işin 'abc'sidir..” Yine Hayrunisa Hanım durumu ve protesto mahiyetinde toplanan laik kalabalıklar için *Ya laiksin, ya düşman!*'ı (14 Nisan 2007) ve *Bravo*'yu (2 Ekim 2007) yazmıştır.

Kendisi de başörtüsü konusunda çok yazdığını bildiğinden bu duruma *Başörtülü yazar, ne yazar ne yazamaz!*'da açıklık getirmiştir (30 Aralık 2006). “Tamam, varsayalım ki, başörtülü yazarlar sadece başörtüsü yazıyor. Peki, şimdiye dek hangi yazar, ilgili, duygulu ve bilgili olduğu bir alan üzerinde yazmaktan,

¹⁴ Siyaset sosyoloğu Nur Vergin'in benzeri açıklamaları için Bkz. Şenocaklı, Mine, Nur Vergin'le röportaj, «Başörtülü Kadın Kimdi? Temizlikçi Kadındı!», *Vatan*, 1 Ocak 2008, s. 16.

yoğunlaşmaktan kendini men edebilmiştir?... Bana kalırsa “Başörtülü yazarlar neden sadece başörtüsü yazar?” değildir asıl soru; şudur: “Yüzde 70'i öyle ya da böyle başını örten kadınlardan müteşekkil bir memlekette başörtülü yazar sayısı neden 5'ten fazla 10'dan azla sınırlıdır?”... [M]ütedeyyin erkekler sırf boş verme hakları var diye 'sünnet'i boş vererek sakal-bıyıktan kurtulup gümüş yüzüğü de çıkarıp, biraz demokratikleşip, biraz da liberalleştikten sonra bir anda 'tanınmaz' olmasa da, en azından kalabalıklar arasına karışabilme kabiliyetine kavuşabilir. Ama bu, 'farz' kesinliğinde bir emri yerine getirebilme gayretinde olduğu için simgesel düzlemde kalakalan ve bu noktadan sonra ne yaparsa yapsın bu düzlemi aşamayacak olan başörtülü için pek de mümkün değildir.” Kısaca Albayrak bu konuda yazmasının doğallığını anlatmıştır. Örtünmeyle ilgili ayetleri verdiği yazısı *Bu hayatta herkes kendi çektiğini bilir'dir* (14 Ağustos 2007). Burada başörtülü kadınların hem laikçilerce hem de aşırı sağcılarca eve gönderilmek istediğinden bahseder. Dindarlıkta erkeklerin kolaylıkla saklanabildiklerinden, kadınlarına başörtüleri nedeniyle hemen göze battıkları durumu *Başörtüsünün tatil imtihanı'nda* da vardır (11 Ağustos 2007). “Bazen, erkeklere “Bu davanın yükünü biz çektik, siz ne bedel ödediniz ki?” diyen başörtülü kadınların haklılık payının yüksek olduğunu düşünüyorum. Siz ne dersiniz?” diyerek kadınların meşakkatini göstermiştir.

Albayrak başörtüsü sorununun siyasetçiler tarafından çözümlenmesi gereği ilgili olarak *Baykal ile başörtüsü'nü* kaleme almıştır (6 Ocak 2007). Buna göre Baykal'ın muhalefette kalmasının nedeni halkın isteklerini göz ardı etmesidir. “[B]aykal, bir avuç cumhuriyetçi oydan vazgeçmeyi göze alsın ve özgürlüklere inançtan değil de, sırf stratejik siyasi manevra gerekçesiyle bile olsa "Hadi bakalım başörtüsü konusunda arkadayım çöz bakalım şu meseleyi" diyerek AKP'ye destek verse, "toplumsal mutabakat ne menem bir şeydir açıkla bakalım" diyerek topu rakibe atsa... Sorun çözülebilir... Çözülemez de günah Baykal'dan gitmiş olur. Acımasızlık etmek istemem ama, Deniz Baykal'ın 50 yıldır muhalefette oluşunun sebebini, parti çıkar ve politikasını, halkın gereksinimleriyle aynı kesim kümesinde buluşturamayışına bağlıyorum. Bilmem yanılıyor muyum?”

Kadından sorumlu devlet bakanı Nimet Çubukçu tarafından RTÜK'e şikâyet edilen *Güzel ve Dahi* programı hakkında yazar 2 defa yazmıştır, *Cumhuriyet'in kızları bunlar mı?* (17-18 Temmuz 2007). Burada Kemalist ideolojinin başörtülülere üvey evlat muamelesi yaptığından bahsetmiştir. “Her kesimin çok değerli insanları, gençleri bulunduğunu söylemek malumu ilan olacaktır.. Ancak, teşbihte hata olmaz; Kemalist öğretiye bir üvey anne muamelesi yaparsak, gözü komşunun kırmızı bisikletine kaydığı için yememeye ahdetmiş öz çocuğunu zorla beslemeye çalışırken, açlık çeken üvey çocuğunu elinin tersiyle itmesini hatırlatıyor bu manzara. İnsanın 'adalet' duygusunu yaralayan, içini bunaltan da bu oluyor”. Sorun “kültürel savaşa karşı mukavemetsizlik gösterilmesidir. Mukavemetsizliğin

sebebi de, bütün değerlerinden örtüden sıyrılır gibi sıyrılmayı 'ilericilik' sanmaktadır...”

Albayrak'a göre kadınlar arasındaki tep ortak nokta cinsel taciz potansiyelli durumlarda sıkıntı yaşamaktır (*Kadınlık paydası mı dediniz?*, 6 Mart 2007). “[K]adınlık' kimsenin tekelinde değil. 'Öteki' addedilen ama bundan rahatsızlık duyan, örtülü olduğu ama geri kafalı olmadığı, Müslüman olduğu ama çağdışı kalmadığı, kamu tahayyülünden kazınmak istendiği ama kamusal alanda varlık ve özlük hakkı bulunduğu iddiasıyla itiraz geliştiren kadınların da 'öbür yaka'nınki kadar gösterişli olmasa da eklemlediği bir merasim Kadınlar Günü... Bana sorarsanız Türkiye'de kadınlığın tek ortak paydası, otobüsteki sıkışıklıktan rahatsız olmaktır. Ötesi laftır, güzafıtır.”

İki yazısında bilim kadınları Muazzez İlmiye ve Türkan Saylan'ı eleştirmiştir. Dönemin meşhur davası hakkında *Muazzez İlmiye'nin düşüncesi'nde* şöyle demiştir (16 Kasım 2006): “Aranızda, Muazzez İlmiye Çığ adını bundan altı ay öncesine kadar duymuş olan var mıydı? Cehaletime verin, ben duymamıştım. Ta ki, başörtüsünü ilk kullananların Sümerler'de fuhuş yapan Tapınak Rahibeleri olduğunu söylediği için yargılandığını öğrenene kadar... İş işten geçtikten sonra anlaşıldı ki, davanın konusu, hiç de öyle “bilimin dine karşı zaferi” falan değilmiş. Ne Sümerlerle, ne de tabletlerle ilgisi olmayan 'camilere aşk odası yapılsın, imam-lar genelevlerde nikah kıysın' şeklindeki galiz hakaretlermiş... Aynı mantıkla bakılınca, İlmiye Hanım'ın camiler ve imamlarla ilgili sözlerinin de, düşünce özgürlüğü bağlamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışılır. Çünkü, düşünce, eleştiri içerebilmesine rağmen, hakarete vardığı anda bir diğer özgürlüğü ihlal etmiş, yani sınırı geçmiş demektir... Bu nedenle de işte kalkıp, tamamı Müslüman ve kadınların yarından fazlasının örtülü olduğu bir toplumda... ortak algı sisteminde “değer” sayılan konular hakkında, bu şekilde konuşamazsınız. Konuşursanız, mahkemede beraat etseniz de ve üç beş Kemalist tarafından 'ağzına sağlık' diye taltif görseniz de, toplum vicdanında sizi yaşlılık dahil hiçbir 'hafifletici neden' kurtaramaz. Bilim insanı olarak değil, din üzerinden reyting devşirmeye çalışan bir bunak olarak kalakalırsınız ortak hafızada...” Yazar Muazzez İlmiye'yi keskin bir dille eleştirmiştir.

Başka bir bilim kadını eleştirdiği yazı *Türkan Saylan çağdaşlığı'dır* (14 Nisan 2007). “Bir hususiyeti daha var ama Saylan'ın; bu toplumun öteden bu yana taşıdığı/içselleştirdiği/önem atfettiği manevi değerleri, kutsal saydıkları söz konusu olduğunda saldırganlaşıyor; mesleki çalışmalar ya da 'ideoloji hassasiyeti' noktasına dokunmayan diğer mevzularda yaklaşımdaki nezaket, dikkat, kadın zarafeti gidiyor, yerine 'öteki'ne karşı mevzi silahları kuşanan, eleştiriyi hakaret sınırını ihlalde beis görmeyen bir dil geliyor... 'Bu ülkede başörtüsü sorunu yoktur' diyerek, çağdaş siyaset anlayışına, demokratik mücadele geleneğine rağmen; ne ampirik bilgiye ne hukuka sığacak, gayet despot, gayet mücbir yöntemlerle problemi yok saymakla meselenin halledilmiş olduğuna inanç getirebiliyor. Türkan

Saylan'ın bale ile namazı karşılaştıran ve bundan bale lehine bir çağdaşlık ölçütü çıkararak tavrı da aynı anlayışın doz aşımına uğramış uzantısı... Namaz bir 'buluşma'dır oysa; dua ve ibadetin manevi hazzını barındıran ve içinde 'aşkın' bir taraf da olan bir ahde riayet ritüelidir." Yazarın eleştirdiği 3. bir kadınsa Milliyet yazarlarından Ece Temelkuran'dır (*Kendine solcu*, 8 Eylül 2007). "Ece Temelkuran'ın örtülü kadınların kendisini açık hissettirdiğini söylediği yazıları bana şaşırtıcı gelmişti" dediği yazısında Albayrak meslektaşını kendine solcu olmakla ve faşistlikle itham etmiştir.

Bunların dışında töre cinayetlerine eğilmiş ve başörtüsüz okuma zorunluluğunun kız çocuklarını eğitimsiz bıraktığını savunmuştur (*Töre cinayetlerine reçete-niz bu mu?*, 2 Kasım 2006, *Kızları öldüren sadece töre mi?*, 10 Temmuz 2007).¹⁵ Tesev'in *Başörtülüler azaldı anketi*'nde sayı okumanın bakışa göre değişebileceğinden bahsetmiş (28 Eylül 2006'da), Avrupa'daki ve Türkiye'deki islamofobiyi *Avrupa'nın irticası, Türkiye'nin irticası*'nda incelemiştir (10 Ekim 2006). *Harf öğretme ideolojisi*'nde ise AKP'li Bağcılar belediyesinin okuma-yazma kursuyla kadınlara büyük faydada bulunduğunu, ancak bunun belediyenin 'kadın parkı' çalışması nedeniyle göz ardı edildiğini anlatmıştır (29 Mayıs 2007).

Albayrak diğer köşe yazarları gibi başörtüsüne özgürlük istemiş, birikimsiz kadın siyasetçiye sırf kadın olduğu için el tutulması gerektiğinin altını çizmiştir.

İBRAHİM KARAGÜL

Yazarın kadın konusunda 3 yazısı vardır. Irak'ta direnişe destek verdikleri için idama mahkum edilen üç kadın (Talip, Fadıl ve Muhammed) hakkında *Üç kadın, üç idam, son üç gün'ü* (28 Şubat 2007), Türkiye'nin çabasıyla idamların ertelenmesiyle ilgili *Üç kadın, üç idam, bir güzel haber'i* yazmıştır (6 Mart 2007). "İlimli İslam'a geçiş" korkusu ve Malezya benzetmeleriyle ilgili *Başörtülü first lady ve Malezya örneğini* kaleme almıştır (4 Eylül 2007). Buna göre Malezya ile Türkiye arasında benzerlik kurulamaz. "[B]aşörtüsü Malezyalı kadınlar için aynı zamanda milli bir kimliktir. Sanıldığı gibi ülkede "irtica" ya da "başörtüsü" diye bir "tehdit" söz konusu değildir... Bu ülkede başörtüsü'nün algılanışı ile Türkiye'de birilerinin tehdit görmesi arasında bir bağ kurmak mümkün değil. Dolayısıyla Kraliçe'nin başörtüsü ile Hayrunisa Gül'ün başörtüsü olarak Çankaya'ya çıkması arasında da bir benzerlik kurulamaz. Hele hele bu örnekten hareketle Türkiye'de rejim tartışması çıkarmak, ancak cahillerin işi olabilir."

¹⁵ Töre ve namus cinayetleri hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. Kardam Filiz, *Türkiye'deki Namus Cinayetlerinin Dinamikleri – Eylem Programı için Öneriler Sonuç Raporu*. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, Koza Yayın, 2005; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyonu Raporu*, Can Matbaa, Ankara 2006.

Karagül kadınlarla ilgili yazılarını daha çok diğer Müslüman ülkelerdeki kadınlar üzerine odaklamış, bir anlamda gazeteye renk katmıştır.

KÜRŞAT BUMİN

Araştırma tarihleri içinde yazarın 5 yazısı bulunmuştur.

Bumin'in iki yazısı "İngiltere'nin eski Dışişleri Bakanı Jack Straw'un Müslüman kadın seçmenlerinin bir bölümünün kıyafetine ilişkin açıklaması" üzerinedir (*Peçe meselesi, Peçe meselesi 2*, 10-11 Ekim 2006).¹⁶ "[Straw] Avrupa'da türban tartışmalarını alevlendirdi" şeklindeki *Hürriyet* internet sayfası haberi Bumin'e göre haberi çarpıtmıştır." İkinci yazıda Bumin, Straw'un düşüncesini anlamaya çalışmış, gençlerle yapılan bir toplantıda soruna çözüm bulamadıklarını ifade etmiştir. "Straw, sadece, seçim bürosunda ziyaretine gelen peçeli kadınlardan peçelerini açmalarını istediğini belirtiyor. "İrtica tehdidi" filan gibi nedenlerden değil tabii ki; "Straw'un şikayeti anlaşılmayacak türden değil: "Büroma gelen birisinin ne dediğini anlayabilmem için yüzünü görmek gerekiyor... . Ancak, dün bir oturumda konuyu bir grup öğrenci ile tartışırken öne sürülen bir görüş -doğrusu- benim de kafamı karıştırdı. Söz konusu genç, "yüz-yüze" iletişimin artık "tarih olduğu", bu işin artık yepyeni "medium"larla (telefon, İnternet, vs.) sağlandığını hatırlattıktan sonra "peçe"ye takılıp kalmanın bu çerçevede de anlamı olmadığını söyledi. Hiç de fena bir itiraz değildi bu doğrusu. Ama bu arada gruptan bir başkası "Ama nasıl olur, yüzünü görmediğim kimseye nasıl âşık olabilirim?" demez mi? Ona da hak verdik tabii ki... Görüyorsunuz; altından kolaylıkla kalkılabilecek bir mesele değil bu." Bumin adeta modern dünyanın getirilerine rağmen tesettür sorununun varlığına tebessümle bakmaktadır.

Başka bir yazı Bağcılar Belediyesi'nin kadınlar parkı üzerinedir. Yazar burada başkanın kadın parkı fikrinin doğuşunu, aileye yöneliklik ve işlevsellik kanalıyla açıklamıştır (*Kadınlar Parkı*, 31 Ekim 2006). "Doğrusu, İstanbul Bağcılar Belediyesi'nin neredeyse tamamlandığı söylenen "kadınlar parkı" projesinden haberdar olduğumda durumu ben de yadırgamıştım. Yadırgamamın nedeni şuydu: ... Bir belediyenin "Ben şu tesis yaptım, şu hizmeti sunuyorum ama bundan sadece şu ölçütlere uyan kişiler yararlanabilir" şeklinde bir şart koymaya hakkı yoktur... Daha sonra benzer bir tartışma da belediyenin işlettiği "umuma açık" yüzme havuzlarında belli gün ve saatlerin sadece kadınlara tahsis edilmesi konusunda yaşandı. Bu tartışmadaki tavrım ise şöyleydi: Söz konusu uygulama Batı'da birçok ülkede de mevcut; kadınların bir bölümünün havuzu sadece hemcinsleriyle paylaşmak istemesinin neresi "gerici" nitelikte bir ayrımcılıktır?.. Bir kere söz konusu park "kadınlar parkı" olarak değil "kadınlar ve çiftler parkı fikri" olarak ortaya atılmış. Atanlar da, parklara "hakim hava"dan rahatsız olan ve bu yüzden

¹⁶ İlk yazı Straw'in gerçekte ne yaptığı değil, *Hürriyet*'in olayı nasıl gerçeğinden farklı sunduğu üzerinedir.

bu mekanlara ayak basmayan kadınlarımış. Kıyıklı, “Belediye olarak, büyük çoğunluğu şehre yeni göçmüş kadınların da içinde birçok sporun yapılabildiği parklardan yararlanmasını istediğimiz için öneriyi değerlendirmeye aldık” diyor.” Yazar Kadınlar Parkı fikrine belediye hizmet alanı ayıramaz mantığında yaklaşırsa da kadınların kendilerinin bu ortamı istediklerinin altını çizerek bir anlamda bu özel parka anlayış göstermiştir.

Bumin ayrıca Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun’un İzmir’de 8 Mart Kadınlar Günü dolayısıyla anlattığı fıkrayla ilgili “Ne tatsız fıkralar, tepkiler, açıklamalar bunlar böyle” demiş (*Bazı tepkiler de fıkraya gibi*, 12 Mart 2007), Ağar ‘başörtüsü yasağını’ nasıl kaldıracak’ta seçim beyanamesine konuyu koyan tek parti olmasına rağmen yeterli açıklamada bulunmamış Ağar’ı eleştirmiştir (16 Temmuz 2007).

Kürşat Bumin devamlı olarak başörtüsü üzerine yazan yazarlardan farklı olarak yalnızca aşırı gündeme gelen olaylar kapsamında meseleye yaklaşmış, mesafeli ve özgürlükçü bir bakış ortaya koymuştur.

MEHMET ŞEKER

Yazarın ele alınan dönemde kadınlarla ilgili 2 yazısı vardır. *İki yüz bin ünzile’de* Nijer’deki kadınların fistül hastalığından bahsetmiş, ilkel doğumlar sonrası idrar tutamama hastası olan kadınların sokağa, ölüme terk edildiğini, Türk doktorların orada bedava ameliyatlar yapacağını, sonrasında kadınlara meslek kursu verileceğini anlatmıştır (16 Mart 2007). İkinci yazı Türkiye’deki kadınlarla ilgilidir (*Başörtülü muhabir aranıyor*, 4 Eylül 2007). Buna göre bir kanal magazin muhabiri olarak özel olarak başörtülü kadınlar aramaktadır. Yazar rayting uğruna denenen bu yöntemin gerilim yaratacağına değinmiştir.

Kadınlar konusu Şeker’in özel ilgili alanında değildir. Ancak gerek Nijer’deki fistül durumu gerekse ülkemizde başörtülü magazin muhabiri aranmasına dair haberler kuşkusuz bilgilendirici ve farklılık yaratan haberlerdir.

SAMİ HOCAOĞLU

Yazarın ele alınan dönemde 1 yazısı bulunmuştur (*Kadın üzerinden İslam’ı vurmaya kalkışmak*, 9 Mart 2007). Yazar burada önce 8 Mart’ı kapitalizmin sömürdüğüden sonra sus payı olarak kadına verdiği rüşvet olarak tanımlamıştır. Hocaoglu “Erkekle kadın bir çift ayakkabıya benzer. Eştir, hatta eşittir, ama asla “aynı” değildir” demiş ve Kur’an açıklamalarına değinmiştir. “[K]ur’an, cinsiyet değil insiyet (insanlık) merkezli bir dil kullanır. Karşılıklı hak ve sorumlulukları hatırlatır: “Erkeğin kadın üzerinde hakları olduğu gibi, kadının da erkek üzerinde hakları vardır” der. İyi davranışlara verilecek ödüllerin zikredildiği bir ayette “Kadın olsun erkek olsun, fark etmez denilir ve eklenir: Siz birbirinizdensiniz [denir]”.

Hocaoğlu Kur'an'ı temel alarak kadın-erkek eşitliğine bakmış, Tanrı'nın kulları arasında fark gözetmediğine değinmiştir.¹⁷

DAVUT DURSUN

Ele alınan tarihlerde Dursun'un 1 yazısı vardır. *Bıyıklı şık kadınlar'da* kadınların siyasetteki yeri ve pozitif ayrımcılık konusuna değinmiştir (3 Nisan 2007). Bu yazıda Dursun "Kadın neden siyasette düşük düzeyde temsil edilmektedir?" sorusuna cevap arar ve kadınların siyasetle ilgilenmedikleri için suçun kendilerinde olduğunu ifade eder.¹⁸ "Bu sorunun cevapları arasında iki farklı cevap öne çıkıyor. Biri mevcut toplumsal ilişkiler, rol dağılımı ve düzenlemeler erkekler tarafından yapıldığından kadın cinsiyetine ayrılan rol, kadının siyasal hayattan uzak durmasını gerektirmiştir. Siyasal ilişkileri şekillendiren mevcut kültürel yapı, erkek egemen bir yapı olduğundan kadınların bu yapı içerisinde kendilerine aktif bir yer edinmeleri mümkün olmuyor. Bu yapıda kadınların bir yerlere gelebilmeleri için muhakkak belirli kotalar ve pozitif ayrımcılığa dayalı politikalar izlenmelidir. Soruya verilen ikinci cevapsa mevcut ilişkileri doğal bir durum olarak kabul edip kadınlık doğasıyla siyaset arasındaki ilişkiye dikkat çekmesidir. Buna göre kadının ontolojik varlığı ile siyasetin doğası arasında gayet açık bir ters ilişki bulunmaktadır. Siyaset kavga, mücadele, yalan, dolan, düzenbazlık, rekabet, savaş gibi kavramları içermekte ve bu kavramlar tarafından örülen bir dünyayı öngörmektedir. Kadının doğası ise buna tamamen kapalı olup barışı, uzlaşmayı, merhameti, düzeni arzulamaktadır. Bu nedenle kadınlar, siyasetten mümkün olduğu kadar uzak durmakta ve siyasetin bitmez tükenmez kavga ve mücadele kulvarına girmemektedirler.¹⁹ Ayrıca bu alana dahil olan kadınlar da ya siyasetin kendi doğasındaki kuralları içselleştiremedikleri için başarısız olmakta yahut da kadınlık ontolojisinden feragat ederek erkekleri rol model olarak almaktadırlar... [K]a-Der'in mevcut durumun faturasını başkalarına çıkarmadan önce kadınların siyasal katılma konusundaki durumunun sağlıklı bir analizini yapması gerekir."

¹⁷ Kadın ve erkeğin birbirini tamamlayan iki ayrı cins olduğu konusunda daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Hatemi Hüseyin, *Kadının Çıkış Yolu: İlahi Hikmette Kadın*, İşaret Yayınları, İstanbul 1992.

¹⁸ Araştırmanın zamansal odağı içine düşmüyorsa da Dursun'un yazdığı *Dindarlık ve cinsellik* yazısı deprem bölgesinde erkek nüfusun azlığı nedeniyle çok eşliliğin serbest bırakılmasına dair fikirleri içermesi açısından bizim için bilgilendiricidir (12 Ağustos 2000).

¹⁹ Jean S. Jaquette barış yanlısı her Mary Robinson ve Gro Harlem Brundlant'a karşılık bir Indira Gandhi ve Margaret Thatcher olduğunu, kadın siyasetçilerin, erkek siyasetçiler gibi, geniş bir ideolojik yelpazeden geldikleri için haklarında barışseverlik, merhamet, çevre korumacılığı gibi genellemeleler yapmanın yanlışlığını savunur. Jaquette, Jean S., *States make War*, Foreign Affairs, Jan 1999, v 78, i1 po. 28 (1), Jaquette, Jane S., «Women in Power : From Tokenism to Critical Mass», *Foreign Policy*, Fall 1997, No : 108: p. 23 (15). Benzeri bir yaklaşım için ayrıca Bkz. Rhode, Deborah, «The Politics of Paradigms: Gender Difference and Gender Disadvantage», Phillips, Anne (der.), *Feminism and Politics*, Oxford University Press, Oxford 1998, p. 353-354.

Dursun siyasetçi kadın konusuna değişik bir bakış açısından yaklaşmış, muhafazakarlık sergilemiştir. Siyasette kadın konusunu klasik merceğin dışından görebilme kapsamında, bir anlamda Böhürler'in alıntıladığı Alatlî ve Cöktürk gibi davranmıştır.

DÜCANE CÜNDİOĞLU

Yazarın araştırılan dönemde kadınlarla ilgili 3 yazısına rastlanmıştır.

Bunlardan ilkinde kadınları aşık olunacak varlıklar olarak tanımlamış, arkadaşıyla sohbeti sırasında, onun kadını sorunlu varlık, erkeği ise sorumlu varlık olarak tanımladığından bahsetmiştir (*Kadınlar[dan] 'âşık' olur mu?*¹⁸ Kasım 2006). Yine aynı yazıda arkadaşının ağzından dişilik ve erkeklik tanımları üzerinde bilgilendirmiştir. "Dişilik ve erkeklik tanımları üç farklı düzeyde ele alınabilir: 1. Biyolojik, 2. Sosyolojik, 3. Felsefî." demiştir. Başta sorunlu ve sorumlu tanımına olmak üzere yazıya gelen eleştiriler sonucunda, *Tıpkı bir kadın gibi'yi* yazmıştır (25 Kasım 2006). "Mezkur yazıda —biraz da lâtife kabilinden— aktardığım "sorunlu varlık-sorumlu varlık" ayrımı bazılarını eğlendirmiş, bazılarını da kızdırmış anlaşılabilir. Çünkü bu lâtife'yi gereğinden fazla ciddiye alan kimi kadın okurlar, "asıl sorunlu olan, erkekler!" diye sitem ederek, nedense bu ayrıma, maksadıyla uyuşmayan bir anlam yüklemeye çalışmışlar."

Özgürlüğün kadıncası modern dönemin kadınların eski güzel değerlerini kaybettirdiği fikri üzerine kuruludur (21 ekim 2006). "XIX. yüzyıl, artık kadının kadınla rekabetinin sona erdiği, ermeye başladığı ve kadının rakip olarak kendisine erkeği seçtiği bir yüzyıldır. Bizim coğrafyamızda, hiç değilse o yıllarda, tam karşılığını kolay kolay bulamayacağımız bir duygudur bu... Kadın, kendi özünü terk ettikçe, sadece anne olmaktan mı vazgeçmiş oluyor? Hayır! Meselâ kadına yakıştığını bildiğimiz çok köklü 'duygusalılık' formları da, salt bir erkek beklentisi, yani bir aldatmaca sayılıyor. "Akıllı kadın"... güçlü bir imaj. "Duygusal kadın" ise tam aksi. Sulu göz, hassas, melankolik, aldatılmaya müsait kadın... Bütün bunlar erkeklerle rekabette elverişsiz özellikler olarak algılanıyor ve eğitimin ilk yıllarından itibaren kadın bu yönlerini bastırmayı öğreniyor... Bir düşünelim bakalım, modern kadın, niçin annesinden çok, babasına benzemek, onun yerini almak istiyor? Anne zayıflığı, baba gücü temsil ettiği için... Kısacası, modern dönemde kadının özüyle birlikte aidiyet duygusunun yitimine de tanık olmuş bulunuyoruz. Özgürlük dedikleri, sanırım böyle bir şey."

Cündioğlu kadınlara hem saygı duyan hem de aile değerlerinin kutsanması adına batılı anlamda bir özgürlüğü gereksiz gören bir çizgi çizmektedir.

FİKRİ AKYÜZ

Odaklanılan döneme 3 yazısı düşmüştür (*Türbanlı kadın sakız çiğner mi*, 23 Eylül 2006, *Kübra Gül meselesi*, 23 Haziran 2007 ve *Eygi'den utanç veren bir 'Gül' yazısı*, 3 Eylül 2007).

Türbanlı kadın sakız çiğner mi'de Hürriyet Gazetesi'nden Ertuğrul Özkök'ün türbanlı kızların ekranda göbek atmaması, erkek şarkıcıları kucaklamaması gereği konulu yazısına eleştiride bulunmuştur. Akyüz "Yazar, başörtülü kadınlara 'sen birey olamazsın' diyor." demiş ve Özkök'ü ve sosyolog birikimini eleştirmiştir. Diğer 2 yazı AKP üzerinden kadın konusunu içermektedir. Kübra Gül Meselesi'nde, Abdullah Gül'ün kızı Kübra Gül'ün mezuniyet törenine başörtülü gelmesi konusundan başlayıp 2003'te Çapa Tıp Fakültesi mezuniyet törenine geçmiştir. Akyüz burada, 2007'de CHP milletvekili olan Prof. Dr. Nur Serter'in rektör yardımcılığı döneminde tesettürlülerle ilgili yaptığı sert eleştirileri anlatmıştır. Eygi'den utanç veren bir 'Gül' yazısı'nda ise Milli Gazete yazarı Eygi'yi Abdullah Gül'ün eşine bakışı nedeniyle eleştirmiştir. "Mehmed Şevket Eygi 01.09.2007 tarihli Milli Gazete'deki köşesinde diyor ki: "Müslüman kadın sere serpe ortalıkta dolaşmaz. Sayın kişi dindar bir Müslüman imiş, refikası başörtülü imiş.. Yüksek tepeye çıkınca hanımı ile birlikte resepsiyonlara katılacaktı. İslam'da böyle bir şeyin yeri yoktur.. Başına bir bez parçası takmakla Müslüman olunmaz... Devlet adamının eşi gölgede kalmalıdır.."... Eygi, "İslam'da böyle bir şey yok.." derken Emine Erdoğan, Hayrunisa Gül gibi, eşiyile davetlere katılan insanların dindarlığını sorgulama hakkını nereden alıyor?" diye sormuştur.

Akyüz'ün her iki yazısı da Abdullah Gül'ün ailesi üzerinden olmuş, başörtülü kadınlara destek verme amacı taşımıştır.

HARUN TOKAK

Yazarın 2 yazısı bulunmuştur (*Işığın yanan evler*, 8 Temmuz 2007 ve *Nesrin bebek*, 15 Temmuz 2007). Bu yazılarda zor durumdaki ülkelerde çalışan Türk doktorlarını anlatmıştır. İlk yazı Sudan hakkında olup kadınlarla ilgili olarak, "Bir kız kavgası yüzünden bir defasında tam 400 kişi ölmüş. Bu yüzden ülkenin her tarafı yetimler ve yetimhanelerle dolu" bilgisi vardır. İkinci yazı ise Nijer ve Senegalli kadınlardan bahseder. Burada, Türk doktoruna müteşekkir Senegalli annenin kızına doktoru gibi Nesrin adını koyacağını içeren küçük bir hikaye vardır. Kadınlar odaklı çalıştığımız için bize göre hikayede kadın doktor olması önemlidir.

Tokak da, Karagül gibi başka ülkelerdeki kadınlardan bahsetmiştir.

RESUL TOSUN

Ele alınan dönemde 1 yazısı vardır (*Toplumsal barış için*, 10 Mart 2007). Yazı Kadınlar Günü'nün haftasında CHP Kadın Kolları'nın AK Parti hakkında yayınladığı broşür üzerinedir. Tosun burada CHP Kadın Kolları'nı yalan bildiri vermek, CHP'yi ise Kadın Örgütü'nü düzeltmeme ve başörtüsü konusuna uzlaşmazlığı nedeniyle eleştirmiştir. "Herkes duysun" başlıklı broşür CHP'nin kadınlarla ilgili düşüncelerini, projelerini, vaatlerini ve sorunlara çözümlerini anlatmak yerine, baştan aşağı AK Parti'yi karalayan ve milleti tehdit eden ifadelerle dolu... Parti genel merkezi bu broşürü görünce derhal müdahale etmeliydi... Atatürk

anıtına çelenk koyan başörtülü kadına tepki gösteren CHP anlayışı halkla bütünleşemez.”

Tosun kadınlarla ilgili tek yazısını CHP eleştirisi üzerine odaklamıştır.

MUSTAFA KARAALIOĞLU

“Artık kimse “türban politik simge” demesin” yazısı yazarın ele alınan dönemdeki tek yazısıdır (20 Aralık 2006). Bu yazı “Konya Numune Hastanesi'nde bir kadın radyolog doktorun erkek hastanın testis ultrasonunu çekmeyi reddettiği” haberinin *Hürriyet Gazetesi*'nde verilmiş tarzına odaklanmıştır. “Haber, “tesettür faciası” başlığıyla sunulmuştu... [Y]eni Şafak, söz konusu iki kadın radyolog doktorun içinde testis tetkiki de bulunan ultrasonları daha önce tam 431 kez çektiklerini belgeledi... Sadece, artık bana kimse türbanın siyasallaşmasından söz etmesin, çünkü takke düştü kel göründü, diyorum. Sen her fırsatta sıradan başörtüsünü çarpıtmalarla rencide edersen; sana yakın parti, “Kur'an eğitimi yüzkarasıdır” demeye gelen raporlar yayınlar ve Afganistan'dan, Fas'tan bulduğu resimleri Türkiye'ymiş gibi sunarsa; türbanı da dini de siyasallaştırırsınız.”

Bu yazı başörtülülere haksızlık yapıldığı ve medyada bu kişilerin hep farklı tanıtıldığı üzerinedir. Karaalioğlu da tesettüre özgürlük istemiş, isim vermeden AKP'ye destek verirken, CHP'yi bu konudaki tavrından dolayı eleştirmiştir.

SALİH TUNA

Tek yazısı kadınlar üzerinedir (*Bir köşe yazarının tesettür alınganlığı*, 1 Kasım 2006). Burada adını açıklamadan “Edepli' ve 'alınan bir erkek' olduğu için tesettürün her çeşidi kendisini 'potansiyel tacizci' gibi [hissettiren]” bir başka gazete yazarından bahsetmiştir. Tesettüre böylesi bir yaklaşım Tuna'ya göre “tesettürü cinsel bir imaj eksenine [kaydırmaktır],”. “Batı'da bu hiç de yeni bir durum değil. Ortaçağ'dan (romanslardan) günümüze 'Müslüman kadının' cinsel obje çerçevesinde değerlendirildiğini biliyoruz... Enteresan olan değerli köşe yazarımızın tesettürlü kadın algılayışının daha çok Batı'nın Ortaçağ'da çizdiği imaja tekabül etmesi. Acaba Batı, Ortaçağ'daki 'Müslüman kadın imajını' yeniden mi üretiyor, yoksa bizim köşe yazarımız Batı'nın Ortaçağ imajını mı 'takip' ediyor?,” Tuna tesettürü eleştirel bakanları eleştirmiştir.

ABDULLAH MURADOĞLU

Yazarın iki yazısı ilgimizi çekmiştir. Kafka'nın *Dönüşüm* romanından bahseden Muradoğlu siyasi dönüşümlerden bahsetmiş, Hillary Clinton'ın seçilmesi konusuna değinmiştir (*İyi ölümler bayım*, 10 Nisan 2007). AKP'nin “büyük bir sürpriz olarak cumhurbaşkanı adayı”nın bir kadın olabileceğini ileri sürerek yazdığı başka bir yazıda, Nimet Çubukçu ve Zeynep Karaman Uslu isimlerine değinmiş, eğer bu isimlerden biri veya başka bir kadın cumhurbaşkanı seçilirse CHP'nin diline dolayacak konusu kalmayacağını belirtmiştir (*Ya başkomutan kadın olursa*, 24 Nisan 2007).

Bu yazılar kadın konusunu ya da başörtüsü sorununu özel olarak ele alan yazılar değildir. Kadın konusu üzerinden siyasi içeriği, parti desteği ve eleştirisi bulunan yazılardır.

AKİF EMRE

Yazarın 1 yazısı kadınlar, başörtüsü, üzerinedir (*Başörtüsünde açık olmak*, 2 Kasım 2006). “Bu zamana kadar değişik biçimleriyle tesettür ve başörtüsüne doğrudan karşı çık/a/mayanlar belli argümanları kullanırlardı. Mesela örtünün “bir Arap adeti olduğu, bize Araplardan geldiği, çarşafın Ermenilerden geçtiği”ne kadar gayrı-millilik duygusu kaşınarak tahkir edilmeye çalışılırdı. Bunun son versiyonu siyasal simge olması... İşte tam bu noktada, son günlerde medyada kullanılan dil, siyasal simge üzerinden 'korku siyaseti' yürütenlerin adeta 'korku duvarı'nı aştıklarını izlenimi veriyor. Yani, adına merkez denilen kimi çevreler, korku siyasetinin bir parçası olarak yürüttükleri irtica kaygılarına (mesela Yalçın Doğan, üniversitelilerin Cuma namazı kılma oranlarına bakıp çok kaygı duymuş) rağmen, kullandıkları 'din dili' açısından toplum karşısında savunmacı bir strateji izleme gereğini duymuyor gibiler... Dünyanın hiç yerinde, hiçbir dürüst aydın eleştirel olma adına, toplumunun değerlerine, dini/kutsal hükümlere küstah bir üslup takınıp aşağılamaz.” demiş, başörtüsü takma özgürlüğüne desteğini saklamamıştır. Sözü geçen “dini değerlere karşı küstah tutum takınma” Özlem Albayrak'ın Muazzez İlmiye'ye yönlendirdiği eleştiri ile benzerlik taşımaktadır.

BEKİR HAZAR

Kadın erkekleri yendi (4 Mayıs 2007) ve *Haber Mutfağındaki kadın* (14 Temmuz 2007) yazılarında Kanal 7'nin genel yayın yönetmeni Nazife Şişman'ın başarısından bahsetmiştir. *Cıltz senarist döveceğim!*'de Kadın Medya İzleme Grubu'nun dizilerin şiddet içermemesi gereği açıklamasını ironik olarak ele almış, gidip birkaç senarist döverek rahatlamak istediğini belirtmiştir (12 Şubat 2007).

Şişman'ı takdiri bir anlamda medya camiasındaki tesettürlü kadınlara destek anlamı taşımaktadır.

MUSTAFA KUTLU

Kutlu'nun 1 yazısına rastlanmıştır (*Uzak ülke*, 24 Ocak 2007). Kutlu burada Fatma Barbarosoğlu'nun yeni çıkardığı *Fatma Aliye: Uzak Ülke* romanını tanıtmıştır.

KORAY DÜZGÖREN

Araştırma tarihleri içinde yazarın 1 yazısına rastlanmıştır (*Türban değil, özgürlüğe yaklaşımı önemli*, 28 Nisan 2007). Burada Düzgören Abdullah Gül'ün cumhurbaşkanlığını tartışmış, Gül'ün de dediği gibi, eşin türbanının bireysel hak çerçevesinde değerlendirilmesi gereğine işaret etmiştir.

EBRU ÇİDAL

Gerçek Sultanlar (9 Kasım 2006), *Sultanlar ve Konsantrasyon* (2 Kasım 2006) ve *Sultanlar Nerede* (4 Kasım 2006) adlı yazılarında milli voleybolcu kadınlara değinmiştir.

SEMA KARABIYIK

Televizyon/magazin gündemi üzerinden kadın konusunu incelemiştir (*Ahlaksız teklif* - 10 Aralık 2006, *Kadından sorumlu devlet bakanı olarak Esra Ceyhan*- 17 Aralık 2006, *Eve küsen erkek/Neco neden haklı*-24 Aralık 2006, *Şöhrette kalite belgesi: Bebek*- 18 Şubat 2007, *Bir efsanenin çöküşü*-28 Ocak 2007).

SONUÇ

Bu çalışmada 15 Eylül 2006 – 15 Eylül 2007 tarihleri arasında Yeni Şafak Gazetesi'ndeki köşe yazarlarının kadınlar konusunu ele alışını incelenmiştir. Yazarlar 104 defa kadın konusundan bahsetmiştir. Çeşitli zaman aralıklarıyla gazetede yazan 70 yazar arasından bu dönemde kadınlardan bahseden köşe yazarı sayısı 22'dir. Bunlarının 5'i kadın, 17'si erkek olmuştur. Bu kadın yazarlardan 2'si, Ebru Çidal ve Sema Karabıyık, sırasıyla spordaki kadınlar ve medya dünyasındaki kadınlar üzerine, erkekler yazarlardan 1'i, Bekir Hazar yine medyadaki kadın konusuyla ilgilenmiştir. Geri kalan yazılar Türkiye'de ve yurt dışındaki kadınların ve özellikle Müslüman kimlikli kadınların, aile, iş ve kamu hayatındaki yeri ve tecrübeleri üzerine dağılmıştır.

Yazılarda Türkiye'deki kadınların eğitimsizlik, çalışamama, şiddet gibi sorunları ele alınmıştır. Ayşe Böhürler *Merhaba'da* (28 Ekim 2006) güneydoğulu kadınların berdelden çok eşliliğe uzanan çilesine değinmiş, Fatma Barbarosoğlu *Orada bir şehir, Nevşehir'de* (13 Mart 2007) kadın el emeğinin paraya çevrilebilmesi ve pazarlanması için imkanlar yaratılması gereğinden söz etmiş, Özlem Albayrak *Kadının seçmesi, seçilmesi, ölmesi'nde* kadınların aile içi şiddet, eğitimsizlik ve yoksulluk sorunlarını anlatmış (7 Aralık 2006), Kürşat Bumin Bağcılar Belediyesi örneğinde kadınların rahatsız edilmemek için özel park ya da havuz isteyebileceğini söylemiştir (*Kadınlar Parkı*, 31 Ekim 2006). Tüm yazarlar tarafından hemen her yazıda açıkça altı çizilen ya da anlaşılır şekilde ima edilen sorun başörtüsü takabilme özgürlüğünün yaşanmıyor veya güçlkle yaşanmaya çalışılıyor olduğudur. Albayrak kadınların eğitimsizlik ve çalışamama sorunlarını da başörtüsüne izin verilmiyor olmasına bağlamıştır (7 Aralık 2006).²⁰ 102 köşe yazısının 43'ünde başörtüsü, türban ya da tesettür kelimesi geçmiştir.

²⁰ Başörtülü yazarlar başörtüsü hakkında sıklıkla yazmalarının eleştirildiğini bilmektedir. Bkz.

Ayşe Böhürler *Ne yazsam* (7 Nisan 2007), Özlem Albayrak *Başörtülü yazar, ne yazar ne yazamaz* (30 Aralık 2006), Fatma Barbarosoğlu *30 Şubat Sendromu-mini test* (26 Aralık 2006) belirtmiştir.

Kadın konusu üzerinden siyasi parti desteğine bakacak olursak toplamda 8 yazar (4 erkek ve 4 kadın) AKP'ye destek ya da CHP'ye kritikte bulunmuştur. Dikkati çeken, yazarların AKP'yi Müslüman (kadın) kimliğine saygı gösterdiği için destekliyor, CHP'yi ise yine bu kimliğe baskıcı tutumla yaklaştığı için eleştiriyor olduğudur. Erkek yazarlardan, Fehmi Kuru 2 yazısında AKP'ye destek veren görüş beyan etmiştir. 27 Şubat 2007 tarihli *Bakmasını bilmek*'te Jeddah'da abaya giyen ve erkeklerle beraber oturan AKP'li kadın MYK üyelerinin yaptığının önüne dikkat çekmiş, 19 Nisan 2007 tarihli *Ne yapıyor bunlar*'da ise afiş panolarında mayo reklamlarına izin verilmesi verilmemesi konusunun AKP'nin oyunu yükselteceğini belirtmiştir. Hayrettin Karaman *Tunus'ta başörtüsü mutakabati'nde* başörtüsü sorununu CHP'nin çözmesi gereğini söylemiştir (8 Nisan 2007). Fikri Akyüz, *Kübra Gül Meselesi*'nde rektör yardımcılığı döneminde tesettür karşıtı konuşan, 2007'de CHP milletvekili seçilen Prof. Dr. Nur Serter'i (23 Haziran 2007), *Eygi'den Utaç Veren Gül Yazısı*'nda Hayrunisa Hanım'ın siyasi alandan uzakta kalmasını uygun gören *Milli Gazete* yazarı Şevket Eygi'yi kınamıştır (3 Eylül 2007). Resul Tosun *Toplumsal Barış İçin*'de CHP Kadın Kolları'nın çıkardığı AKP'yi karalayan broşürün CHP Genel Merkez'ince reddedilmiş olması gerektiğini savunmuştur (10 Mart 2007). Abdullah Muradoğlu *Ya başkomutan kadın olursa*'da, AKP'nin kadın cumhurbaşkanı çıkarması halinde CHP'nin neyi diline dolaacağını sormuştur (24 Nisan 2007). Kadın yazarlardan Özlem Albayrak *Ya laiksin ya düşman*'da Cumhuriyet mitinglerinin başörtüsü konusu üzerinden AKP düşmanlığına döndüğünü (14 Nisan 2007), *Baykal ile başörtüsü'nde* (6 Ocak 2007) Baykal'ın bu sorunu sahiplenmesi gerektiğini, *Harf öğretme ideolojisi*'nde (29 Mayıs 2007) AKP'li Bağcılar belediyesinin kadınlara okuma-yazma kursu açısını anlatmıştır. AKP MKYK üyesi Ayşe Böhürler partisinin ismini vermeden yazmış, ancak *Kadınların üzerinden siyaset, güzellik, gençlik faşizmi'nde* "Bir kadın olarak Deniz Baykal'ı protesto [ettiğini]" söylemiştir (30 Aralık 2006). AKP'ye eleştirel tek yaklaşım Fatma Barbarosoğlu'ndan gelmiştir. Yazar *Eş durumundan siyaset*'te tesettürlü siyasetçi eşlerinin medyada fazla görünmesinin kamu hayatında yasak gören halktan kadınları incittiğini, bu durumun sandıkta cevap görebileceğini belirtmiştir (12 Ocak 2007).

9 köşe yazısında, 5'ü erkek, 1'i kadın, toplam 6 yazar, başka ülkelerdeki kadınlar üzerine yazmıştır. İbrahim Karagül bu araştırma kapsamına giren 3 yazısının 3'ünde de diğer Müslüman ülkelerdeki kadınlara değinmiştir. *Üç kadın, üç idam, son üç gün* (28 Şubat 2007) ve *Üç kadın, üç idam, bir güzel haber* (6 Mart 2007) Irak'ta direnişe destek verdiği için idama mahkum edilen yürekli kadınlar, *Başörtülü first lady ve Malezya örneği* (4 Eylül 2007) ise Malezya ile Türkiye arasında kadının konumu üzerinden hiç bir bağ kurulamayacağı üzerinedir. Kürşat Bumin *Peçe meselesi/2* (10 Ekim - 11 Ekim 2006) yazılarında İngiltere'nin eski Dışişleri Bakanı Jack Straw'un Müslüman kadın seçmenlerinin bir bölümünün kıyafetine ilişkin açıklaması üzerine yazmış, kadın yüzünün peçelenmesi konusunu her

açından ele almaya gayret etmiştir. Mehmet Şeker *İki yüz bin ünzile*'de Nijer'deki kadınların fistül hastalığından ve bunun getirdiği sefaletten bahsetmiş (16 Mart 2007), Hayrettin Karaman Pakistan'daki kadınların zina ve tecavüz suçları karşısındaki durumunu anlatmıştır (*Okuyucu mektupları*, 16 Şubat 2007). Harun Tokak *Işığın yanan evler* (8 Temmuz 2007) ve *Nesrin Bebek*'te (15 Temmuz 2007), Sudan'daki kadınları, Nijer ve Senegal'daki Türk kadın doktorları anlatmıştır. Ayşe Böhürler ise *Ne yazsam'da* Kuveyt Parlamentosu'ndaki kadınları (7 Nisan 2007), *Ayrımcılık din kisvesi altında kutsanabilir mi'de* (25 Kasım 2006) Malezya, Yemen ve Sudan kadınlarını, *Filistin'de bir kadın cumhurbaşkanı*'nda (17 Şubat 2007) AP ajansta çalışan Majide El Batch adli gazeteciyi ve Filistin'i, *Ölüm kültürünü benimsemekte* (16 Haziran 2007) Leyla Halid'in gözüyle aynı ülkeyi, *Müslümanların ikilemi*'nde Pakistan'daki kız medreselerini (21 Temmuz 2007) anlatmıştır. Yazarlar başka Müslüman ülkelerdeki kadınların durumlarını anlatırken kimi zaman oradaki sefalete kimi zamansa İslam'ın yaşanmasıyla ilgili güzelliklere dikkati çekmişlerdir.

Kadının siyaset yapması konusu Ayşe Böhürler, Fatma Barbarosoğlu, Davut Dursun ve Fehmi Kuru tarafından ele alınmıştır. Böhürler *Kadınlar üzerinden siyaset, güzellik ve gençlik faşizmi* (30 Aralık 2006), *Ne yazsam*, (7 Nisan 2007), *Türk kadınına rejime karşı kim koruyacak* (12 Mayıs 2007), *Aday ama neye aday* (26 Mayıs 2007) yazılarında kadın siyasetçileri yazmıştır. Siyasetçi kadınlar erkeklerden daha elittir. Ama maskülen dili sahiplenirlerse yaptıkları siyasetin anlamı olmayacaktır. Ayrıca Böhürler Alev Alatlı ve Gülay Göktürk gibi yazarlar üzerinden ileri toplumlarda kadının mutlaka siyaset yapması gerekip gerekmediğini sorgulamıştır. Fatma Barbarosoğlu *Bıyığına bakma muhannesin* (27 Mart 2007) diyerek başörtülü kadın siyasetçileri desteklemeyen, onları kadından saymayan Ka-Der'i eleştirmiştir. Davut Dursun *Bıyıklı şık kadınlar'da* (3 Nisan 2007) kadın siyaset yapmak isterse yapar, eğer siyasetçi kadınlar azsa bunun nedeni kendileridir, mesajını vermiştir. Fehmi Kuru ise başörtülü kadının temsil sorununu ele almış, *Bıyıklı ve başörtülü kadınlar'da* (19 Nisan 2007) meclise seçilen kadının başörtüsü dokunulmazlığı olması gerektiğini söylemiştir.

Yeni Şafak köşe yazarları Türkiye'deki kadınların, başta başörtüsü sorunu olmak üzere, eğitimsizlik, ekonomik hayata katılamama, şiddet sorunlarının çözülmesini istemektedir. Başörtüsüne yapılan baskı her fırsatta eleştirilmekte, hatta Özlem Albayrak örneğinde bu baskı faşizm olarak adlandırılmaktadır. Gazete kadın konusuna duyarlıdır ve Müslüman kimliğini yaşamak isteyen kadınlara özel destek vermektedir.

KAYNAKÇA

Dahlerup, Drude, «Using Quotas to Increase Women's Political Participation», *International Idea 2002, Women in Parliament*, Chapter 4, s. 2, Stockholm, <http://www.idea.int> (3 Nisan 2005 tarihinde okunmuştur).

Göle, Nilüfer, *Modern Mahrem*, Metis, İstanbul 1991.

Hatemi, Hüseyin, *Kadının Çıkış Yolu: İlahi Hikmette Kadın*, İşaret Yayınları, İstanbul 1992.

İlyasoğlu, Aynur, *Örtülü Kimlik*, Metis, İstanbul 2000.

Jaquette, Jean S., «States make War», *Foreign Affairs*, Jan 1999, v 78, i1 po. 28 (1).

Jaquette, Jane S., «Women in Power : From Tokenism to Critical Mass», *Foreign Policy*, Fall 1997, No : 108: p. 23 (15).

Ka-Der, *Kadın Siyasetçinin El Kitabı*, Acar Matbaacılık, İstanbul 2002.

Kardam, Filiz, *Türkiye'deki Namus Cinayetlerinin Dinamikleri – Eylem Programı için Öneriler Sonuç Raporu*. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, Koza Yayın, 2005.

Kavakçı, Merve, *Headscarf Heresy*. *Foreign Policy*, No: 142 (May-June 2004), p. 66-67.

Rhode, Deborah, «The Politics of Paradigms: Gender Difference and Gender Disadvantage», Phillips, Anne (der.), *Feminism and Politics*, Oxford, Oxford University Press, 1998, p. 344-360.

Şenocaklı, Mine, Nur Vergin'le röportaj, «Başörtülü Kadın Kimdi? Temizlikçi Kadındı!», *Vatan*, 1 Ocak 2008, s. 16.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM Araştırma Komisyonu Raporu*, Can Matbaa, Ankara 2006.

Tekeli, Şirin, *Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat*, Birikim Yayınları, İstanbul 1986.

TESEV, *Çağdaşlık Hurafe Kaldırılmaz, Demokratikleşme Sürecinde Dindar ve Laikler*, TESEV Yayınları, İstanbul 2006.

